

การปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลแสนตอ จังหวัดตราด

เดิมทีสภาพแวดล้อมของตำบลแสนตอมีความอุดมสมบูรณ์มาก ไม่ว่าจะเป็นป่าชายเลน ลิงแสม หรือสัตว์น้ำ อย่างไรก็ตามในช่วงหลายปีที่ผ่านมาป่าชายเลนมีสภาพเสื่อมโทรมลงจากการบุกรุกทำลายของประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ พื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนที่ลดลง ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในตำบล ตลอดจนจำนวนสัตว์ป่าและสัตว์น้ำที่อาศัยป่าชายเลนเป็นที่พักอาศัย และแหล่งอนุบาลตัวอ่อน ทั้งนี้จากการสำรวจก่อนเริ่มโครงการพบว่ามีลิงแสมอยู่เพียง 30 ตัว

ด้วยเหตุนี้การดำเนินการมาตรการแก้ไขปัญหาป่าชายเลนอย่างเป็นระบบเพิ่มเติมจากการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าโดยการว่ากล่าวตักเตือนจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลแสนตอได้เคยสนับสนุนงบประมาณให้ "กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอ" ที่เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรในตำบลดำเนินโครงการปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว และจากการประเมินผลการดำเนินการของกลุ่มพบว่ามีผลงานที่น่าพึงพอใจ

ข้อมูลพื้นฐานปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: เขาสมิง

จังหวัด: ตราด

ประชากร: 9,649 คน

พื้นที่: 101.2 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2544 อบต.แสนตอได้เสนอให้กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอขยายการดำเนินงานภายใต้โครงการปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อเป็น "กลุ่มปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม"

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. จัดตั้งกลุ่มปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในตำบลที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในตำบล มีหน้าที่ปลูกและดูแลรักษาป่าชายเลนและระบบนิเวศบริเวณป่าชายเลน
2. วางกฎระเบียบข้อบังคับของตำบลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน
3. กลุ่มปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมปลูกกล้าไม้ชายเลนจำนวน 30,000 ต้น ในเดือนเมษายน 2546

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

งบประมาณของ อบต.แสนตอ เพื่อดำเนินการดังนี้

1. ค่ากล้าไม้ จำนวน 30,000 ต้น	10,000 บาท
2. ค่าป้ายโครงการ จำนวน 1 ป้าย	3,000 บาท
3. ค่าจ้างปลูกกล้าไม้จำนวน 30,000 ต้น และค่าจ้างทำแผงไม้กันแนวป่าชายเลน	40,000 บาท
4. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	17,542 บาท

อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. ป้ายโครงการ 2. แผงไม้กันแนวป่า	1 ป้าย
บุคลากร	1. กลุ่มปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวน 35 คน ช่วยกันปลูกป่า 1 วัน	

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
2544	ประชาชนในตำบลแสนตอที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมร่วมกันเองเพื่อจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอและขอการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต.	กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอ
2544	อบต.อนุมัติการสนับสนุนงบประมาณ ให้กับกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอ	
2544	กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ตำบล	อบต.
2544	ประเมินผลการดำเนินการของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอ	กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอ
พฤษภาคม 2545	อบต.เห็นควรให้ดำเนินโครงการปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อยอดจากการดำเนินการของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอ โดยนายกอบต. ชี้แจงวัตถุประสงค์การอนุรักษ์ป่าชายเลน	อบต.
	กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอและประชาชนร่วมมือกันจัดตั้งกลุ่มปลูกป่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	อบต./นายกอบต.
สิงหาคม 2545	อบต. เสนอแนะวิธีการจัดการโครงการ และร่วมกับกลุ่มปลูกป่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประเมินงบประมาณในการดำเนินการ	กลุ่มปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ตุลาคม 2545	นำรายชื่อสมาชิกกลุ่มไปขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้ ออกกฎระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนกำหนดวันปลูกกล้าไม้	อบต./กลุ่มปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อบต./กลุ่มปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
เมษายน 2545	ทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกันปลูกกล้าไม้บริเวณพื้นที่ป่าชายเลนจำนวน 30,000 ต้น	อบต./ กลุ่มปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/สำนักงานป่าไม้เขาสมิง

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --
กรมประมง

สำนักงานป่าไม้เขาสมิง
กรมป่าไม้

-- บทบาทความร่วมมือ --

ให้คำปรึกษาเรื่องการอนุบาลและรักษาทรัพยากรต่างๆ ใน
ป่าชายเลน

ให้คำปรึกษาเรื่องการปลูกป่าและรักษาทรัพยากรต่างๆ ใน
ป่าชายเลนและให้ความร่วมมือมอบพันธุ์กล้าไม้ในการปลูก
ป่าชายเลน

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. พื้นที่ป่าชายเลนลดลงและเสื่อมโทรมจากการบุกรุกทำลาย
2. การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนเป็นไปอย่างอิสระไม่มีกฎระเบียบและการควบคุมดูแล
3. การดูแลรักษาป่าไม้ไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นระบบ
4. จำนวนลิงแสมลดลงเหลือเพียง 30 ตัว และจำนวนสัตว์น้ำลดลง เพราะป่าชายเลนที่เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว

หลังการดำเนินการ

1. พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มมากขึ้น และปลูกป่าเพิ่มอีกจำนวน 30,000 ต้น
2. มีการออกและบังคับใช้กฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนโดยมีโทษปรับจากการละเมิดโดยทดแทนจากเดิมที่ผ่านมาที่มีการว่ากล่าวตักเตือนและดำเนินการกับผู้กระทำผิดเท่านั้น
3. มีการจัดตั้งกลุ่มปลูกป่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการประชุมติดตามผลงานร่วมกันเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
4. จำนวนลิงแสมและสัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้น จากการสังเกตจำนวนโดยกลุ่มปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ประชาชนบางกลุ่มไม่เห็นความสำคัญและทำลายป่าชายเลน	-อธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าชายเลนและผลดีที่จะเกิดขึ้นถ้าโครงการประสบความสำเร็จ -อบต. แสนตั้งร่วมกับประชาชนสอดส่องดูแลการทำลายป่า -กำหนดมาตรการป้องกันการบุกรุก เช่น การปักป้ายแสดงพื้นที่อนุรักษ์ และทำไม้ปักหลักกันแนวปลูกป่า
2. การบุกรุกป่าชายเลนของเรือประมงจับปลา โดยเรือประมงเหล่านี้จะเข้ามาบ่อยครั้ง และใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย ซึ่งทำลายความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน	-กำหนดมาตรการป้องกันการบุกรุก เช่น การปักป้ายแสดงพื้นที่อนุรักษ์ และทำไม้ปักหลักกันแนวปลูกป่า -อาศัยประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าชายเลนช่วย

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
	สอดส่องดูแล ว่ากล่าวตักเตือน และอธิบายบทลงโทษ ซึ่งทำได้ง่ายกว่าการจัดเวรยามลาดตระเวน -ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อมีการฝ่าฝืนให้ดำเนินการตามกฎหมาย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของประชาชนส่วนใหญ่ในตำบล โดยมีกลุ่มปลูกป่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลแสนตอเดิมเป็นแกนนำ เสนอมาตรการการดูแลรักษาป่าชายเลน และทำหน้าที่จัดกิจกรรมอย่างแข็งขัน
2. ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นผู้นำ เมื่อเล็งเห็นโอกาสก็ให้การสนับสนุนกับการจัดตั้งกลุ่มประชาชนและสนับสนุนให้มีโครงการต่อยอด
3. การสนับสนุนของคณะผู้บริหารอบต. ทั้งในด้านการประสานงานภายในตำบลและกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และช่วยสนับสนุนการดำเนินการของภาคประชาชนด้านงบประมาณ
4. ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ช่วยลดภาระในการจัดหาอุปกรณ์ ให้คำแนะนำ และให้ความรู้ในกิจกรรม

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืน เพราะประชาชนในตำบลส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มปลูกป่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการและปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นอย่างดี อีกทั้งเป้าหมายของโครงการเป็นเป้าหมายระยะยาวที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในด้านงบประมาณ เนื่องจากอบต.แสนตอสามารถจัดเก็บภาษีได้ตามเป้าหมายจึงไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณสนับสนุนโครงการ นอกจากนี้ ในอนาคตมีแผนจะผลักดันให้พื้นที่ป่าชายเลนในตำบลแสนตอเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติอีกด้วย

บทเรียนที่ได้รับ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนกลุ่มกิจกรรมของประชาชนผ่านการให้คำปรึกษาสนับสนุนด้านงบประมาณ และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติเอง
2. การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะประสบความสำเร็จไม่ได้ หากปราศจากความเข้าใจและความร่วมมือของชุมชน จึงควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการบริหารจัดการด้วยตนเอง

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นสามารถนำประสบการณ์จากโครงการปลูกป่าชายเลนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้ได้ หากมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจและเห็นคุณค่าของป่าชายเลน

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายอภิรักษ์ สว่างใส
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลแสนตง
ที่อยู่ : 234 หมู่ 2 ตำบลแสนตง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด

ชื่อ-นามสกุล : นายประเทือง ปวเรศวิทย์
ตำแหน่ง : รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลแสนตง
ที่อยู่ : 234 หมู่ 2 ตำบลแสนตง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด

ชื่อ-นามสกุล : นายรังสรรค์ เรืองศิลป์
ตำแหน่ง : เจ้าหน้าที่ธุรการ
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลแสนตง
ที่อยู่ : 234 หมู่ 2 ตำบลแสนตง อำเภอบางบาล จังหวัดตราด

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	234 หมู่ 2 ตำบลแสนตอ อำเภอบางบาล จังหวัดตราด 23150
ขนาดพื้นที่	101.2 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	4,299,100 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 10.69% เงินเดือนและค่าจ้างประจำ 15.38% ค่าจ้างชั่วคราว
งบประมาณรายได้	4,299,500 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 5.73% ภาษีที่จัดเก็บเอง 90.36% ภาษีที่รัฐจัดสรรให้
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	17 คน 5 คน ข้าราชการ/พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 11 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	5,958 คน
จำนวนครัวเรือน	1,807 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	30,000 บาท
ลักษณะของเมืองและวิถีชีวิต ประชาชน	ตำบลแสนตอเชื่อกันว่าตั้งมานานประมาณ 100 ปี เดิมเรียกว่า "บ้านแสนตอ" ตามตำนานที่เล่าว่ามี พระราชนาเงินทองมาฝังไว้ที่นั่นแสนตอ ต่อมาคนเข้า จึงเรียกเพี้ยนเป็น แสนตอ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินลูกรังผสมดินทราย สภาพภูมิ ประเทศเป็นเนินเขาใหญ่น้อยสลับกันไป ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีอาชีพหลัก คือ การทำสวน ทำนา ทำไร่ และค้าขาย และมีการ แปรรูปผลไม้และการทำขนมเป็นอาชีพเสริม ตำบลแสนตอมีสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึงทั้งไฟฟ้า และน้ำประปา ส่วนโทรศัพท์มีครบทุกหมู่บ้านแต่ยังไม่ ครบทุกครัวเรือน